

Notulen van de vergadering van de Ministerraad op 23 jan. 1950

*'s Middags te 2 uur aangevangen, Plein 2b.

Aanwezig: de Minister-President, Voorzitter, en de Ministers Götzen, Joekes, Liefstinck, Mansholt, Rutten, Van Schaik, Schokking, Spitzten, Stikker, Teulings, In 't Veld en Wyers (Minister Van Maarseveen is afwezig wegens zijn reis naar Indonesië en Minister Van den Brink wegens ziekte).

Secretariaat Ministerraad: Drs. J. Middelburg, Adjunct-Secretaris (Dr. Prinsen is afwezig in verband met zijn reis naar Indonesië).

- - -

3. *Uniezaken*

a. *Moeilijkheden in verband met snelle repatriëring*

Minister *Schokking* heeft een telegram ontvangen van de legercommandant, waarin deze toestemming vraagt af te wijken van het beginsel om troepen te laten repatriëren in volgorde van de datum van aankomst in Indonesië, aangezien hij anders in verband met de overdracht van de diensten 2000 man militairen uit Nederland nodig zal hebben. De Minister is van oordeel, dat het beginsel van de volgorde van repatriëring moet worden gehandhaafd; spreker vraagt zich bovendien af of het zenden van het voorgestelde grote aantal Nederlandse militairen nodig is. Minister *Stikker* acht het uit een politiek oogpunt moeilijk; spreker merkt bovendien op, dat de militairen die uit Nederland zouden worden gezonden, toch bezwaarlijk de moeilijkheden zouden kunnen opvangen, aangezien zij geen specialisten zijn. De *Raad* besluit, dat het beginsel inzake de volgorde van repatriëring moet worden gehandhaafd.

b. *Actie van Westerling*

Minister *Götzen* deelt mede, dat hij naar aanleiding van de berichten inzake de bezetting van een deel van Bandung door Westerling 's morgens zijn voorlopige mening hieromtrent aan de pers heeft medegedeeld. Vervolgens is nagegaan of nog een perscommuniqué na de bespreking in de Ministerraad zal worden uitgegeven. De *Minister-President* acht de thans verstrekte berichten voldoende. Spreker is van oordeel, dat de moeilijkheden bij Bandung mede zijn ontstaan door de snelle wijze, waarop de Indonesiërs de Negara Pasundan willen liquideren. Minister *Stikker* acht het wenselijk geen communiqué uit te geven, voordat telefonisch contact met de HC heeft plaats gevonden, aangezien de situatie snel wisselend is. De *Raad* besluit voorlopig geen communiqué te publiceren.

c. *Overbrenging van korps speciale troepen (#Zie voor opmerkingen notulen MR 30/1/50, punt 1b.)*

Minister *Götzen* merkt naar aanleiding van een telegram van de HC op, dat destijds het denkbeeld is gerezen om het korps speciale troepen naar de buitengewesten te zenden. Staatssecretaris Fockema Andreae heeft ook de gedachte geopperd om deze troepen naar Nederland over te brengen. Van Generaal Buurman van Vreeden is daarna het voorstel ontvangen om speciale troepen van de KL en het KNIL met vrouwen en kinderen naar Nederland over te brengen. Daar spreker bezwaar heeft Indonesische KNIL-leden met hun gezinnen te doen overkomen, is daartegen in het antwoordtelegram bezwaar gemaakt. Spreker acht het echter van belang deze gehele kwestie ter sprake te brengen. De *Minister-President* merkt op, dat men de speciale troepen van het KNIL naar Nieuw-Guinea had kunnen zenden. De *Raad* zal voorts eerst moeten weten op welke aantallen militaire manschappen en gezinnen dit betrekking heeft. Indonesische KNIL-troepen zal men, behalve in enkele zeer bijzondere gevallen, niet naar Nederland moeten

overbrengen, gezien het feit, dat er uiterst bezwaarlijk emplooi voor hen zal zijn te vinden, terwijl zij zich hier ook niet thuis zullen voelen. De *Raad* verklaart zich met dit standpunt accoord.

Minister *Götzen* merkt op, dat reeds de herplaatsing van CMI-personeel buiten Indonesië grote moeilijkheden geeft. De *Minister-President* is van oordeel dat voor deze weinige mensen, die op een gevaarlijke post hebben gediend en die men naar Nederland laat komen, een werkring moet worden gevonden. Minister *Van Schaik* vestigt de aandacht op de mogelijkheid, dat de nieuwe Gouverneur van Suriname enkele personen zal kunnen plaatsnemen. Minister *Götzen* dringt er op aan, dat Minister *Wyers* de plaatsingsmogelijkheden nagaat, evenals Minister *Teulings* bij de Binnenlandse Veiligheidsdienst.

Minister *Joekes* merkt op, dat *Westerling* in een perscommuniqué mededeling heeft gedaan omtrent voorbereidingen van landingen door de RIS op Nieuw-Guinea. De *Minister-President* deelt mede, dat de Gouverneur van Nieuw-Guinea, de heer *Van Waardenburg*, hieromtrent optimistisch was in verband met de bezwaren, die aan dergelijke landingen op Nieuw-Guinea zouden zijn verbonden.

- - -

e. *De eerste conferentie van Unieministers*

De *Minister-President* merkt op, dat Minister *Van Maarseveen* heeft afgesproken, dat de eerste conferentie van Unieministers op 20 Maart in Djakarta zal beginnen. Spreker acht het wenselijk, dat naar deze conferentie in de eerste plaats gaan Minister *Stikker* en een Minister van Minuor. Minister *Stikker* wijst er op, dat volgens een telegram uit Indonesië men voornemens is de kwestie van Nieuw-Guinea reeds op deze eerste conferentie ter sprake te brengen. Spreker stelt voor een telegram aan Minister *Van Maarseveen* te zenden, waarin tegen deze overhaasting bezwaren worden gemaakt. Aldus wordt besloten.

f. *De reis van de Ministers Van den Brink en Götzen naar Indonesië*

De *Minister-President* deelt mede, dat Minister *Djuanda* er wel voor voelde, dat deze Ministers naar Indonesië kwamen. Aangezien het bezwaarlijk lijkt, dat onmiddellijk na het verblijf van Minister *Van Maarseveen* opnieuw twee Ministers naar Indonesië vertrekken, acht spreker het wenselijk, dat deze Ministers b.v. een week voor de Ministersconferentie zouden gaan. Minister *Götzen* acht dit een gelukkig denkbeeld, aangezien er dan ook gelegenheid bestaat de verschillende onderwerpen voor te bereiden in de interdepartementale commissie (CAVI), die dezer dagen zal bijeenkomen. De *Raad* verklaart zich in beginsel hiermede accoord.

Minister *Götzen* verzoekt Minister *Lieftinck* goed te vinden, dat ook een ambtenaar van Financiën met beide Ministers mede gaat. Minister *Lieftinck* merkt op, dat in het verleden de economische en financiële vraagstukken werden besproken in het Coördinatiecollege, waarna de hierin bereikte voorstellen aan de Regeringen ter goedkeuring werden voorgelegd. Spreker acht het wenselijk dit overleg op ambtelijk niveau voort te zetten, aangezien anders de ministersconferentie aan deze vraagstukken te veel tijd zou moeten besteden. Minister *Götzen* merkt op, dat het coördinatiecollege de laatste maal in Nederland heeft vergaderd, zodat thans Djakarta aan de beurt zou zijn. De besproken vraagstukken zijn van technische aard en dikwijls zeer ingewikkeld; in de regel duurden de bijeenkomsten van het coördinatiecollege 4 à 6 weken. De *Minister-President* stelt voor de discussie over deze aangelegenheid aan te houden tot de volgende vergadering van de RAVI of van de Raad, waarbij ook Minister *Van den Brink* aanwezig kan zijn. Aldus wordt besloten.

g. *De Secretaris van de RAVI*

De *Raad* benoemt op voorstel van de Minister-President Drs. J. Middelburg tot secretaris van de RAVI.

h. *Benoeming Secretaris en installatie van de CAVI*

De Raad besluit, dat Minister Götzen de eerste vergadering van de Commissie voor Aangelegenheden van Indonesië (CAVI) zal installeren en toezicht zal houden op de werkzaamheden van deze commissie. Op voorstel van Minister Götzen benoemt de Raad Mr. J.A.J. van Gorkom tot Secretaris van deze Commissie.

i. *Samenstelling Uniehof* (Zie notulen ministeriële bespreking 12 Jan. 1950, punt 2.)

Minister *Lieftinck* merkt op, dat het Uniehof waarschijnlijk veel vraagstukken zal behandelen met een financieel-economisch karakter. In dit verband acht spreker het wenselijk, dat een van de Nederlandse leden deskundig is op dit gebied. Minister *Götzen* heeft eenzelfde gedachte, doch Minister Van Maarseveen geeft de voorkeur aan juristen. Naar aanleiding van het noemen van Prof. Logemann als candidaat, wijst spreker op een andere staatsrechtsgeleerde, nl. Prof. Dr. G. van den Bergh. De *Minister-President* merkt op, dat deze weliswaar hoogleraar in het staatsrecht is, doch geen Indonesische ervaring heeft. Spreker stelt voor deze vragen nog nader onder ogen te zien.

j. *Kosten Nederlandse strijdkrachten*

Minister *Lieftinck* merkt op, dat in het slot van een telegram omtrent de kosten van technische hulp van Nederlandse strijdkrachten aan de RIS wordt gezegd, dat het niet wenselijk is, de overeenkomst Oudt-Duyverman te veel naar voren te schuiven. De RAVI is echter met deze overeenkomst accoord gegaan en een spoedige aanvaarding en uitvoering hiervan is noodzakelijk. Minister *Götzen* zegt toe aan deze kwestie aandacht te schenken.

k. *Wederkerige belastingvrijdom*

Minister *Lieftinck* heeft tegen het voorstel van de HC inzake de wederkerige vrijdom van directe belastingen geen bezwaar, mits dit de uitzendende landen vrij laat om de gewone belastingen te heffen van hun onderdanen. De *Minister-President* merkt op dat Staatssecretaris Moorman hem heeft medegedeeld, dat de Marine aandrang heeft uitgeoefend om de salarissen te verhogen. In dit verband is ook gesproken over belastingvrijstelling. Met het oog op de mogelijkheid van gevaarlijke consequenties heeft spreker er op aangedrongen daarover in Indonesië niet te spreken zonder voorafgaand overleg met de Minister van Financiën. Minister *Götzen* vestigt er de aandacht op, dat in Nederland een kantoor van de Nederlands-Indische belastingdienst bestaat. Minister *Lieftinck* stelt voor deze kwestie verder in de RAVI te bespreken. Aldus wordt besloten.

l. *Samenstelling van het Hoge Commissariaat*

Minister *Stikker* merkt op, dat Dr. Hirschfeld in een telegram heeft voorgesteld, dat de voorlichting van het Hoge Commissariaat onder de afdeling Buitenlandse Zaken zou komen, terwijl de culturele aangelegenheden op een andere plaats zouden worden ondergebracht. Spreker stelt voor te besluiten, dat de voorlichting en de culturele zaken tezamen onder één topfunctionaris komen nl. onder Dr. De Beus. Minister *Rutten* heeft hiertegen geen bezwaar. Minister *Stikker* heeft er geen bezwaar tegen, dat het paspoortenbureau onder juridische zaken komt; t.z.t. zal kunnen worden nagegaan of toevoeging van een Consul-Generaal wenselijk is. De Raad verklaart zich met de voorgestelde wijzigingen in het HC accoord.

m. *Overige onderwerpen*

1°. De Raad besluit, dat de voordracht van Dr. Idenburg als Secretaris-Generaal van de Unie zal worden getekend door de Minister zonder Portefeuille en de Ministers van Buitenlandse Zaken en Uniezaken.

- - -

16. *Concessies, te vragen aan de Ver. Staten in verband met de soevereiniteitsoverdracht* (Nota van de Minister van Financiën d.d. 20 Jan. 1950 met bijlage.)

Minister *Lieftinck* deelt mede, dat hij de heer Cochran bij zijn afscheid heeft gezegd, dat Nederland bij het tot standkomen van de overeenkomst op de RTC wel zeer belangrijke offers heeft gebracht en dat hij er op heeft aangedrongen, dat Cochran op het State Department in Washington hierover zou spreken. Dit heeft Cochran inderdaad gedaan, aangezien de heer Wilkinson van de Amerikaanse ambassade spreker heeft medegedeeld, dat er in Amerika een grote mate van begrip voor de positie van Nederland bestond. In verband hiermede heeft spreker in zijn nota een aantal desiderata geformuleerd, die aan het State Department zouden kunnen worden voorgelegd. Minister *Götzen* merkt naar aanleiding van de tweede zin van de tweede alinea op, dat men tegen het eerste deel hiervan zal kunnen aanvoeren, dat de financiële offers, bij de RTC gebracht, reeds gedragen werden. De tweede helft van deze zin is, naar sprekers oordeel, niet geheel te rijmen met het Nederlandse streven om het zgn. driehoeksverkeer te behouden. Tenslotte stelt spreker voor in punt II sub c de tweede zin inzake inschakeling van de Nederlands-Indonesische Herstelbank te schrappen in verband met de bezwaren, welke hiertegen bij de RIS bestaan.

Minister *Stikker* was niet op de hoogte van het gesprek met de heer Wilkinson, en daarom oorspronkelijk niet zeer optimistisch omtrent de mogelijke verwezenlijking dezer desiderata. Spreker is van oordeel, dat men wel de onder I B bedoelde kwijtschelding van de garanties van leningen zal kunnen verkrijgen, doch hij vraagt zich af of dit wenselijk is. Bij de beoordeling der wenselijkheid om thans leningen aan Amerika te vragen, zal men ook in aanmerking moeten nemen, dat Nederland op het ogenblik tijdelijk over een ruime hoeveelheid dollars beschikt. Wat punt V inzake de emigratie betreft merkt spreker op, dat de emigratiequote voor Nederlanders in Amerika bij de wet is vastgelegd; deze bedraagt 3100 per jaar. Aangezien men bepaalde garanties moet hebben en de verkrijging hiervan geruime tijd kan duren, wordt deze quote niet gehaald. Het aantal Nederlandse emigranten naar Amerika bedraagt in de laatste jaren ruim 2000. Indien men voorts in aanmerking neemt, dat de Amerikanen hebben toegestemd in de opnemings van 200.000 displaced persons, zal het duidelijk zijn, dat een poging tot verruiming van de emigratiequote niet gemakkelijk zal gelukken. Spreker stelt voor met betrekking tot deze kwestie, alsmede over het punt van de emigrantenschepen, samen met Minister *Lieftinck* bij een bespreking in Parijs *Harriman* en *Catz* te polsen of deze kans zien deze voorstellen door het Congress te krijgen. Aldus wordt besloten.

Vervolgens gaat de *Raad* ermede accoord, dat langs de in de nota voorgestelde weg verder wordt gehandeld, rekening houdende met de gemaakte opmerkingen.

- - -